

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำมาสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
2. เพื่อเปรียบเทียบกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 4 คน ทำการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มละ 5 คน ซึ่งได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยและกำหนดให้เป็นคำถามชนิดปลายปิดแบบกำหนดให้เลือกตอบ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 ข้อ และความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 35 ข้อ และเป็นคำถามชนิดปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงด้วยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างรายการ ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยค่า IOC แล้วพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และเมื่อนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา โดยนำไปใช้ทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 ชุด ได้นำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbrach) มีค่าเท่ากับ 0.80 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ตำแหน่งงานที่ดำรงอยู่ (แบบสอบถามตอนที่ 1) โดยวิธีการหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มรูปแบบวิสาหกิจชุมชน จำนวนแรงงาน และระยะเวลาในการดำเนินงาน (แบบสอบถามตอนที่ 2) โดยวิธีการหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัยจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 ด้วยการใช้ค่า t-test สำหรับการทดสอบสมมุติฐานความแตกต่างของตัวแปรอิสระ 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่างกัน ได้แก่ เพศ ค่า F-test (One-way Analysis of Variance : ANOVA) สำหรับการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ตำแหน่งงาน การจัดตั้งกลุ่ม รูปแบบวิสาหกิจชุมชน จำนวนแรงงาน และระยะเวลาในการดำเนินงาน หากพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้การทดสอบด้วยวิธี Scheffe' เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์จัดกลุ่มประเด็นเนื้อหาและแจกแจงความถี่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 81.80 และเพศชาย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20

อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 อายุ 41-50 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 อายุ 51-60 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20

วุฒิการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 และระดับอนุปริญญา/ปวช./ปวส. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90

รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีรายได้ น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 อาชีพค้าขาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 และอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60

ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ของกลุ่มตัวอย่างมีประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ ทรัพยากรและกรรมการมีจำนวนเท่ากันคือ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

การจัดตั้งกลุ่มของคณะกรรมการกลุ่มตัวอย่างมีการจัดตั้งกลุ่มโดยการจดทะเบียน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

รูปแบบวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการกลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเป็นแบบเครือข่าย 170 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

จำนวนแรงงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี 10 – 20 คน จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 จำนวนแรงงาน 21 – 30 คน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 และมีจำนวนแรงงานเท่ากันคือ น้อยกว่า 10 คน และ 31 – 40 คน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90

ระยะเวลาในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5 – 9 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 ช่วง 10 – 14 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 และช่วงต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) ด้านการผลิต ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.38) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.82) ส่วนระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.24) และด้านเงินทุน ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.24)

และเมื่อจำแนกข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปภาพรวมในแต่ละด้านโดยจำแนกออกเป็นรายข้อได้ ดังนี้

2. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการระดมเงินทุนในรูปแบบของการถือหุ้นร่วมลงทุนในวิสาหกิจชุมชนของตนเอง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.38) ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.49) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เงินทุนให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.50) ส่วนระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการจัดหาแหล่งเงินงบประมาณจากภายนอกโดยการจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.52) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.52) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความชำนาญในการเขียน โครงการขอสนับสนุนเงินทุน ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.70) และภาครัฐให้การสนับสนุนอบรมทางด้านการเงิน การจัดทำบัญชีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.76)

3. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการใช้ภูมิปัญญาชุมชนผสมผสานด้านความรู้จากการอบรม ดูงาน คิดค้น ปรับปรุงการผลิตสินค้า ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.58) มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้มาตรฐาน เพื่อให้มีต้นทุนที่ต่ำลง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.62) จัดหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและต้นทุนที่เหมาะสมโดยการติดต่อเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกัน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.67) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.55) กำหนดจำนวนคนงานให้เหมาะสมกับขนาดการผลิต ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.53) การพัฒนารูปแบบสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความหลากหลายเป็นที่สนใจของลูกค้า ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.67) และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการเสนอแนะการออกแบบสินค้า ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.61)

4. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก

จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สินค้ามีรูปแบบให้เลือกหลากหลาย และมีความคงทนในการใช้งาน ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.47) มีการปรับปรุงสินค้าให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.50) และมีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสินค้า โดยผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.49) ส่วนระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นและวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น และอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.67) มีการนำสินค้าไปขายตามงานหรือเทศกาลต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น และขายในอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.59) มีการสร้างตราสินค้าให้ลูกค้ารู้จักมากขึ้น โดยออกร้านตามงานหรือเทศกาลต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.47) และมีการลดราคาสินค้าในโอกาสต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.50)

5. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.67) สินค้าวิสาหกิจชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 3.19) มีเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65) มีการประสานความร่วมมือจากภายนอกเพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 3.90) มีการแบ่งงานและมอบหมายงานที่เหมาะสม และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.55) มีการกำหนดระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.60) และกำหนดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.62)

6. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำและสมาชิกมีจิตสำนึกที่ดีและมีความผูกพันในการทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.72) การทำงานภายในกลุ่มมีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.76) สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กลุ่มและสินค้าของตัวเอง

($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.70) การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มทำให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งง่ายต่อการพัฒนา ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.73) เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนครบวงจร จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.67) กลุ่มมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.65) และ สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.65)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ผลปรากฏว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในด้านการผลิต และด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

2. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านการผลิต มีความแตกต่างกัน จำนวน 4 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 51 – 60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 2 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 51 – 60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 31 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 3 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 31 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 4 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านการตลาด มีความแตกต่างกัน จำนวน 1 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตลาด สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีความแตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 2 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพค้าขาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีตำแหน่งที่ดำรงอยู่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านเงินทุน มีความแตกต่างกัน จำนวน 4 คู่ คือ

คู่ที่ 8 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นเลขานุการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกรรมการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 9 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นเหรียญก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกรรมการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการตลาด ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านเงินทุน มีความแตกต่างกัน จำนวน 1 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 31 - 40 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเงินทุน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 10 - 20 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการผลิต มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 10 - 20 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน น้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 2 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 21 - 30 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน น้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 3 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 31 - 40 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการผลิต สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน น้อยกว่า 10 คน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 31 - 40 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 2 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 31 - 40 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 10 - 20 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 10 - 20 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 2 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 21 - 30 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คู่ที่ 3 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 21 - 30 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีจำนวนแรงงาน 10 - 20 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการตลาด ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านเงินทุน มีความแตกต่างกัน จำนวน 1 คู่ คือ

คู่ที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 - 14 ปี

คู่มือ 3 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 - 14 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 - 9 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏดังนี้ ด้านที่มีผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหามากที่สุดคือ ด้านการตลาด โดยมีปัญหาช่องทางการตลาดมีน้อย ไม่มีเทคนิคด้านการขาย คิดเป็นร้อยละ 27.20 ด้านเงินทุน มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอที่จะ ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.80 ด้านการผลิต สมาชิกมีความรู้ความชำนาญด้านการผลิตแบบดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.60 ด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการกลุ่มมีความรู้ด้านการบริหารจัดการน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.20 และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ขาดความร่วมมือของสมาชิก เพราะติดภารกิจ ไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.10

ด้านที่มีผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ด้านเงินทุน โดยมีข้อเสนอแนะ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนงบประมาณเป็นเงินยืมที่ดอกเบี้ยต่ำหรือเป็นเงินปลอดดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 32.30 ด้านการตลาด ควรหาตลาดจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้นและควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการขายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 30.60 ด้านการผลิต ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญด้านการออกแบบ พัฒนารูปแบบสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย และด้านการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าที่มีมาตรฐานมาฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก คิดเป็นร้อยละ 17.00 ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการกลุ่มด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.80 และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ควรมีการประชุมกันเพื่อกำหนดช่วงเวลาในการทำงาน เพื่อที่จะได้สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันภายในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.40

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์

การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม คณะกรรมการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

1.1 ด้านเงินทุน คือ มีการระดมเงินทุนในรูปแบบของการถือหุ้นลงทุนในวิสาหกิจชุมชนของตนเอง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกในกลุ่มมีการลงทุนร่วมกันซึ่งเกิดจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้ชุมชนมีความผูกพัน มีความเชื่อมั่นในกลุ่มของตนเองส่งผลให้ทางกลุ่มมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเงินทุนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานและในการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก เพื่อจะส่งผลให้การบริหารจัดการด้านเงินทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้ามีเงินทุนไม่เพียงพอก็จะทำให้การบริหารงานด้านเงินทุนมีปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มาลัยวรรณ คัล้ายคลึง (2554 : 128) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจข้าวอินทรีย์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมใจโนนค้อทุ่ง จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารการเงิน มีการระดมทุนหมุนเวียนจากการถือหุ้นของสมาชิก เงินทุนกู้ยืมและส่วนแบ่งจากผลกำไรในแต่ละปี มีการขอรับงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนากลุ่ม สอดคล้องกับ วุฒินันท์ กวีพิชชาพัชร (2553 : 72) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพ ศึกษากรณีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกก บ้านวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านเงิน กลุ่มมีการระดมทุนจากสมาชิกภายในกลุ่มและได้รับทุนเป็นเงินอุดหนุนหรือเงินสนับสนุนภายนอกกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนสำหรับธุรกิจเพิ่งเริ่มต้นของ จงจิตต์ หลีกภัย และศรินันท์ ธนิตยวงศ์ (2542 : 362) ได้กล่าวไว้ว่า เงินทุนที่จะทำการจัดหามาดำเนินธุรกิจสำหรับกิจการที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งนั้นสามารถจัดหาได้จากแหล่งเงินออมของตนเอง เมื่อกิจการตั้งใหม่ต้องระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการกู้ยืม ชวนคนอื่นเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือจากการขายหุ้น เพราะการดำเนินธุรกิจย่อมมีความเสี่ยงหากกิจการดังกล่าวประกอบด้วยเงินทุนจากแหล่งของเจ้าของมีในประมาณสูงผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ร่วมลงทุน ย่อมมีความปลอดภัยกว่ากิจการที่ประกอบด้วยเงินทุนจากแหล่งเจ้าของในปริมาณที่ต่ำ สอดคล้องกับ เอิร์ล เอฟ ลันด์เกรน (Earl F. Lundgren. 1995 : 225) จากบทความเรื่อง Organization Management Systems and Process กล่าวถึงปัจจัยแห่งความล้มเหลวของธุรกิจประการหนึ่งคือ มีเงินทุนไม่เพียงพอ ซึ่งเงินทุนที่ใช้นอกจากจากการผลิตแล้วยังรวมถึงเงินทุนในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการตลอดจนเงินทุนที่ต้องใช้ในการวิจัยและพัฒนาด้วย

1.2 ด้านการผลิต คือ มีการใช้ภูมิปัญญาชุมชนผสมผสานด้านความรู้จากการอบรมดูงาน คิดค้น ปรับปรุงการผลิตสินค้า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจะทำให้กระบวนการผลิตทันสมัยได้มาตรฐาน และยังเป็น การนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิมมาใช้ปรับปรุงในการดำเนินงาน เป็นการพัฒนาการผลิตเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ต้องมีการวางแผนการผลิต การควบคุมและมีความรู้ด้านเทคนิคในการผลิต เพื่อลดต้นทุนในการผลิตให้ต่ำลงด้วย สอดคล้องกับ นิตยา อินทร์บัว (2551 : 83) วิจัยเรื่อง ศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกันกับภูมิปัญญาเดิมในการปรับปรุงดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้นำปัญหาส่วนใหญ่ที่พบมาแก้ไขปรับปรุงโดยการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ชำรง ช่อไม้ทอง ได้ให้ความหมายของการจัดการผลิตไว้ว่า หมายถึง การวางแผน การจัดองค์กร และการควบคุมกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน (2543 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชนร่วมกิจกรรมร่วมช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทุนการจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ ส่งผลต่อบุคคลในครอบครัวและชุมชน สอดคล้องกับ เอิร์ล เอฟ ลันด์เกรน (Earl F. Lundgren. 1995 : 225) จากบทความเรื่อง Organization Management Systems and Process กล่าวถึงปัจจัยแห่งความล้มเหลวของธุรกิจประการหนึ่งคือ ไม่ได้ทำการศึกษาวิจัยด้านเทคนิค ทำให้ไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำกว่าเดิมได้

1.3 ด้านการตลาด คือ สินค้ามีรูปแบบให้เลือกหลากหลายและมีความคงทนในการใช้งาน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นที่คุณภาพ ความหลากหลายและความคงทนในการใช้งาน ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีรายได้ เป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีความยั่งยืนในชุมชนให้เป็ องค์กรแห่งการเรียนรู้โดยได้มีการทำป้ายโฆษณาเป็นสื่อกลางแจ้งหลายประเภท เช่น โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น ติดตั้งอยู่ในที่ที่มีผู้คนสัญจรผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ง่ายโดยกลุ่มได้จัดทำเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ ใจแก้ว

แถมเงิน (2550 : 68) วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์มุ่งเน้นสินค้าให้มีคุณภาพคงทนในการใช้งาน สินค้ามีความหลากหลายให้เลือก พัฒนาสินค้าให้มีการรับรองคุณภาพจากสถาบันหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ วัชรินทร์ ภูแพร่ (2552 : 107) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนของผู้บริโภคในเขตจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ สินค้ามีคุณภาพใช้งานได้นาน ราคาถูกกว่าสินค้าประเภทเดียวกัน มีสินค้าหลายชนิดและมีจำหน่ายตลอดเวลา มีการรับประกันสินค้าและมีขนาดบรรจุหลายขนาดให้เลือก สอดคล้องกับแนวความคิดการตลาดของคอตเลอร์ (Kotler. 2003 : 234) ที่อธิบายไว้ว่า การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดของกิจการมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยทำให้เกิดการสร้างสรรค์ การจูงใจ และการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคในระดับที่กิจการมีผลกำไร โดยเน้นที่ขนาดของกิจการ ผู้บริโภค ผลกำไร และการประยุกต์วิธีการบริหารในเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการขาย การจัดจำหน่าย และหน้าที่ทางการตลาดอื่น ๆ สอดคล้องกับ เดเนียล มาร์กิต และปีเตอร์ (Dennis, Margit and Peter. 2006 : 156) ได้ศึกษาการตลาดแบบบูรณาการไปสู่การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ พบว่า คุณค่าอันสูงสุดในกระบวนการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ของสินค้าและบริการในทางปฏิบัติ ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิผลมากกว่าเดิม และยังได้ให้มุมมองเชิงกลยุทธ์ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับกระบวนการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการบริหารจัดการ คือ มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีการร่วมกันวางแผน ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ปัญหาและร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการของ ชงชัย สันติวงษ์ (2543 : 50) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยความพยายามของกลุ่มบุคคลร่วมกับการจัดการ ไม่ใช่เพียงอาศัยสัญชาตญาณส่วนตัวหรือกลางสังหรณ์เพียงเท่านั้น เพราะอาจทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า เมื่อนักคนมาทำงานร่วมกันปัญหาต่าง ๆ ย่อมมีเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ดังนั้นการบริหารจัดการจึงถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์เพื่อการแก้ปัญหาของกลุ่มหรือองค์กร สอดคล้องกับ นิตยา อินทร์บัว (2551 : 82) วิจัยเรื่อง ศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ

ฮอดเกตส์ และเคอร์โธ (Hodgetts and Kurtho. 1996 : 21) กล่าวถึงปัญหาและความล้มเหลวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประการหนึ่งคือ การจัดการที่ดี การจัดการเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินธุรกิจ ถ้ามีปัญหาทางด้านการจัดการจะกระทบถึงการดำเนินงานของกิจการ

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คือ ผู้นำและสมาชิกมีจิตสำนึกที่ดีที่มีความผูกพันในการทำงานร่วมกัน และการทำงานภายในกลุ่มมีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันตัดสินใจ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ สามารถสร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กำหนดรายได้ด้วยตนเองเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดั้งเดิม เป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีในการทำงานร่วมกัน และรู้จักการให้อภัย การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ร่วมสืบสานจนกลายเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ในครัวเรือนสามารถมีอยู่ มีกิน โดยไม่ต้องย้ายไปทำงานต่างถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนของ สุวารีย์ ศรีบุญะ (2541 : 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของศักยภาพท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงเงินทุน แรงงาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ โดยเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ การพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ หอมไกล วงศ์ภักดิ์ (2554 : 55) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตข้าวฮาง บ้านจำปา หมู่ 5 ตำบลหนองลาด อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้กลุ่มนั้นประสบความสำเร็จคือการที่มีผู้นำที่ดี มีความเป็นผู้นำสูง และเสียสละทำให้ทางกลุ่มเกิดความสามัคคีและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม มีความสามารถที่จะทำให้สมาชิกเห็นคุณค่าของการผลิตว่าการร่วมมือกันนั้นได้รับผลประโยชน์ตามมาเป็นอย่างดีมีอนาคต และมีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นจนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้มีศักยภาพเป็นศูนย์เรียนรู้และสร้างเครือข่ายได้ สอดคล้องกับ เอิร์ล เอฟ ลันด์เกรน (Earl F. Lundgren. 1995 : 225) จากบทความเรื่อง Organization Management Systems and Process กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจประการหนึ่งคือ ต้องรู้จักวิธีการสร้างสัมพันธภาพอันดีในการทำงานร่วมกัน โดยการให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้ ออกความคิดเห็น และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ต้องรู้จักการยอมรับ การให้อภัยและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บริหารกิจการต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีอยู่เสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชน พบว่า

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต และการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันนี้เพศหญิงมีบทบาทมากขึ้นในการเป็นผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงาน การเจรจา ติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อหาตลาดใหม่ ๆ และเพศหญิงยังมีความละเอียดอ่อน มีความเอาใจใส่ในรายละเอียดต่าง ๆ ได้ดีกว่าเพศชาย จึงทำให้เพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิต และด้านการตลาดแตกต่างจากเพศชาย สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ แก้วดา (2547 : 48) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกกลุ่มอาชีพที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานแตกต่างกัน

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านการผลิต และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31 - 40 ปี อายุ 41 - 50 ปี และอายุ 51 - 60 ปี ด้านการตลาด และด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ไม่พบรายคู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการที่จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายก็จะต้องอาศัยคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นอายุ วุฒิภาวะที่มากกว่า และมีความรับผิดชอบมากกว่าทุกช่วงอายุ เพื่อที่จะมาบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพทำให้สินค้าได้รับรองมาตรฐานจากภาครัฐ สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ แก้วดา (2547 : 48) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกกลุ่มอาชีพที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับ พฤษชัย ชวพันธ์ (2551 : 83) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรตำบลแม่ทะ

อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างกัน

2.3 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านการตลาด คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกกลุ่มและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากงานส่วนใหญ่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถช่วยในการศึกษา วางแผน ค้นคว้าหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งต้องอาศัยผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร สนทนาได้ตอบ ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกในกลุ่มได้รับทราบ สอดคล้องกับ สุมนา เกิดสินธุ์ชัย (2550 : 68) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ วลัยลักษณ์ ภูพิพัฒน์ (2548 : 80) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า กรรมการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกัน

2.4 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการทุกกลุ่มต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเองมีความมั่นคง สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนครบวงจร จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับระดับประเทศ ไม่สอดคล้องกับ ราชันย์ วงษ์ทวี (2549 : 106) วิจัยเรื่อง การบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมทอมือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และไม่สอดคล้องกับ สุมนา เกิดสินธุ์ชัย (2550 : 69) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด

ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

2.5 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่าคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร พอว่างเว้นจากช่วงทำนาก็จะมีเวลาว่าง จึงทำให้คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรได้มีเวลา มีส่วนร่วมในการบริหารงานได้มากกว่าคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย สอดคล้องกับ วัชรินทร์ ภูมพร (2552 : 109) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนของผู้บริโภคในเขตจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ เจตสุภา พิมพ์นิษฐ์ (2554 : 234) วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.6 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีตำแหน่งที่ดำรงอยู่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ด้านเงินทุน คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรองประธานกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ ด้านการผลิต คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประธานกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ รองประธานกลุ่ม เลขานุการ และเภรัญญิก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรรมการ ด้านการตลาด คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเลขานุการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประธานกลุ่ม ด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประธานกลุ่ม

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรรมการ ส่วนรองประธานกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเลขานุการ และกรรมการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประธานกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรองประธานกลุ่ม เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเหรัญญิก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรองประธานกลุ่ม เลขานุการ และกรรมการ และคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรองประธานกลุ่ม และเลขานุการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรรมการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพรมีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจนประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เหรัญญิก เลขานุการและกรรมการกลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนก็ทำหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงมีความแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับ ชญาพร ไชยศรี (2552 : 106) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาเมือง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า การจัดโครงสร้างการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาเมือง มีการดำเนินงานกลุ่มด้วยการลงมติขาดเสียงข้างมาก มีคณะกรรมการกลุ่มจำนวน 14 กลุ่ม แบ่งหน้าที่ตามตำแหน่ง คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ ปฏิคม ส่งเสริมอาชีพ กรรมการอีก 7 คน การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มคณะกรรมการและสมาชิกจะมีการพัฒนา ร่วมกัน สอดคล้องกับ วุฒินันท์ กวีพิชชาพัชร (2553 : 73) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพ ศึกษากรณีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกก บ้านวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านคน ประกอบด้วยคณะกรรมการทำงานของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง มีประธานหรือผู้นำ มีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ สอดคล้องกับ มาลัยวรรณ คัล้ายคสิง (2554 : 127) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจข้าวอินทรีย์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมใจโนนค้อทุ่ง จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารกลุ่ม มีการบริหารกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการโดยแบ่งหน้าที่กันตามความถนัด ความรู้ ความสามารถ โดยผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการแต่ละฝ่ายได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก คณะกรรมการประสานงานและที่ปรึกษากลุ่ม มีกฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวด สมาชิก

ทุกคนให้การเคารพยกย่องผู้ก่อตั้งกลุ่ม การดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มละการดำเนินงานแบบกลุ่มเครือข่าย สมาชิกทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถและมีความสุขในการทำงาน ไม่สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ แก้วดา (2547 : 48) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกแต่ละตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน

2.7 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการตลาด ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านเงินทุน ด้านการผลิต และด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงาน 31 – 40 คนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงาน 10 – 20 คน และ 21 – 30 คน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงาน จำนวน 21 – 30 คน และจำนวนแรงงาน 10 – 20 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 10 คน และคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงาน 21 – 30 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนแรงงาน 10 – 20 คน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอนมไพรมีอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งส่วนมากจะรวมตัวกันทำงานหลังจากว่างเว้นจากการทำนา โดยเฉพาะในช่วงฤดูทำนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีปัญหาขาดแคลนแรงงานมาก กลุ่มที่มีจำนวนแรงงานมากกว่าก็จะมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานน้อยกว่า สอดคล้องกับ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547 : 77) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การมีความพร้อมในด้านแรงงานจากสมาชิกในกลุ่มก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนทำให้การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากต้นทุนในการจัดแรงงานจะน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนนั้น ไม่มีแหล่งแรงงานเป็นของตนเอง ทำให้ต้องจ้างแรงงานจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำงาน ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแล้วยังทำให้การตกลงพูดคุยกันยากกว่าแรงงานในท้องถิ่นเดียวกัน

ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนได้ สอดคล้องกับผล ราชันย์ วงษ์ทวี (2549 : 105) วิจัยเรื่อง การบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมทอมือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่แตกต่างกันมีผลต่อการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมทอมือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแตกต่างกัน

2.8 จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการตลาด ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 – 9 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน ต่ำกว่า 5 และคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 – 14 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงกว่า คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 5 – 9 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่มากกว่าย่อมจะมีประสบการณ์ มีความพร้อมในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ว่าจะในด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการและด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มจะต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินงานและแบ่งปันประสบการณ์ให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อที่จะนำพากลุ่มให้อยู่รอดและประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ ราชันย์ วงษ์ทวี (2549 : 108) วิจัยเรื่อง การบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผ้าไหมทอมือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ด้านระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมที่มีความแตกต่างกัน มีผลทำให้การบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุมนา เกิดสินธุ์ชัย (2550 : 70) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ค้นพบ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการนำผลการศึกษาไปใช้ และประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภออื่น ๆ ดังนี้

1.1 ด้านเงินทุน ควรให้การสนับสนุนอบรมทางด้านการเงิน การจัดทำบัญชีและการเขียนโครงการให้กับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เงินทุนให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพื่อจะช่วยให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ก็จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จมากขึ้น และควรให้การดูแลและตรวจสอบด้านการเงินและบัญชีอย่างใกล้ชิด หรือควรสนับสนุนงบประมาณเป็นเงินยืมที่ดอกเบี้ยต่ำหรือเป็นเงินปลอดดอกเบี้ย เพื่อที่จะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีเงินทุนมาหมุนเวียนได้อย่างเพียงพอในการดำเนินงาน

1.2 ด้านการผลิต ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญด้านการผลิต ออกแบบ พัฒนารูปแบบสินค้าบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย เพราะรูปแบบของสินค้าที่ทันสมัยและโดดเด่นจะเป็นที่สนใจของลูกค้า โดยมีการนำภูมิปัญญาชุมชนเข้ามาผสมผสานคิดค้น ปรับปรุงกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้มาตรฐาน สินค้าที่ผลิตออกมาก็จะเป็นที่น่าเชื่อถือได้มาตรฐานและน่าสนใจ และควรจัดหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพมีต้นทุนที่เหมาะสมโดยการติดต่อเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกัน เพื่อให้มีต้นทุนที่ต่ำลง และควรมีการพัฒนารูปแบบสินค้าให้มีความหลากหลายเป็นที่น่าสนใจของลูกค้า

1.3 ด้านการตลาด ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพและรูปแบบสินค้าให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย และเพิ่มการโฆษณาเพื่อให้ผู้ที่ต้องการซื้อสินค้าได้รับการยอมรับ เน้นการให้ข่าวสารการให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ให้แก่ลูกค้ามากขึ้น มีการลด แลก แจก แถมสินค้าเพื่อกระตุ้นการซื้อสินค้าในโอกาสต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น นำเสนอสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้เห็นสินค้าของจริง มีการหีบ จับ สัมผัสหรือชิม เพราะของแบบนี้จินตนาการเองไม่ได้ ซึ่งควรที่จะหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าให้กว้างขึ้นเพื่อเป็นการขยายตลาด และควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการขายสินค้า เช่น การให้ข้อมูลแนะนำในสิ่งที่ดีและถูกต้องถึงแม้ลูกค้าจะซื้อสินค้าหรือไม่ซื้อก็ตาม การสร้างความน่าเชื่อถือจะเน้นไปที่การขายสินค้าที่มีคุณภาพ ผู้ขายมีจรรยาบรรณ มีความรวดเร็วในการบริการ เป็นต้น เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการขายสินค้า ถ้าลูกค้ามีความพึงพอใจก็นำไปบอกต่อกันเป็นการขยายฐานลูกค้าให้มากขึ้น

1.4 ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น ทำให้กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบได้มาตรฐาน ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ส่งผลให้สินค้าในวิสาหกิจชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานมีความน่าเชื่อถือ สินค้ามีคุณภาพ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สร้างรายได้ให้กับครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ควรมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสมาชิกภายในกลุ่ม และสร้างความผูกพันในการทำงานร่วมกัน การทำงานภายในกลุ่มมีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าทำผิดก็ให้อภัยซึ่งกันและกัน ช่วยตักเตือนและให้คำแนะนำที่ดีต่อกัน ไม่มีความอิจฉาริษยา ไม่เอาर्डเอาเปรียบกัน ก็จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง การทำงานก็จะสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ให้ข้อมูล ร่วมตัดสินใจเสนอแนะในการบริหารจัดการ การจัดทำแผน ซึ่งจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ จนทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งง่ายต่อการพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนครบวงจรจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ควรนำวิธีการอื่นมาใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยตรงจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์มากขึ้น

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในภาคอื่น ๆ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคม และวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละภาคส่วนมีความแตกต่างกัน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้แก่ ศักยภาพผู้นำ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการจัดกระบวนกรเรียนรู้ของกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

2.4 ควรขยายขอบเขตศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีระบบที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน